

Nieuwsbrief gehechtheid in pleegzorg

Deze nieuwsbrief is een samenvatting van het artikel West, D., Vanderfaellie, J., Van Hove, L., Gypen, L., & Van Holen, F. (2020). Attachment in family foster care: Literature review of associated characteristics. *Developmental Child Welfare*, 2516103220915624..Meer uitgebreide informatie over gehechtheid in pleegzorg is terug te vinden op <https://www.pleegzorgvlaanderen.be/over-pleegzorg/kenniscentrum/thema's>.

Aangezien pleegkinderen een kwetsbare groep zijn, is het belangrijk hun ontwikkeling zoveel mogelijk te stimuleren. Van den Bergh en Weterings [1] geven aan dat de relatie tussen pleegouders en pleegkind de grootste invloed heeft op deze kindontwikkeling. Een veilige gehechtheidsrelatie kan een beschermende factor zijn tegen risicofactoren [2, 3]. Pleegkinderen met een veilige gehechtheidsrelatie hebben minder kans op breakdown van de pleegzorgplaatsing [3, 4].

Het onderzoek over de mate waarin pleegkinderen veilige gehechtheidsrelaties ontwikkelen is niet eenduidig. In een meta-analyse, een studie die meerdere onderzoeken bundelt, werden geen verschillen tussen de groep veilig gehechte kinderen gevonden, maar bleken meer pleegkinderen gedesorganiseerd gehecht [5].

Wanneer een kind opgroeit in een onveilige situatie en meerdere keren afscheid moet nemen van personen en situaties, ontwikkelt het overlevingsstrategieën. De kinderen zijn vaak erg alert, ze monitoren hun omgeving nauwkeurig [6]. Pleegkinderen stellen zich vaak wantrouwig en controlerend op, aangezien ze enkel op zichzelf leerden vertrouwen [6, 7]. Deze kinderen laten zich erg moeilijk troosten en zoeken weinig nabijheid, waardoor het moeilijk kan zijn om een relatie op te bouwen [6]. De kinderen duwen in geval van verdriet of nood de pleegouders weg in plaats van troost te zoeken bij hen [8, 9]. Veel pleegkinderen tonen het niet wanneer ze van streek zijn, waardoor dit voor pleegouders moeilijk aan te voelen is. Ze bieden dus geen steun terwijl het kind dit wel nodig heeft.

Beïnvloedende factoren op gehechtheid

Wanneer er bekeken wordt welke factoren een invloed hebben op de gehechtheid van een pleegkind, blijkt er veel onduidelijkheid te zijn. We verdelen de factoren in vier groepen: (1) factoren van pleegouders, (2) plaatsingsfactoren, (3) ouder- en thuisomgevingsfactoren en (4) kindfactoren.

Literatuur wijst overwegend op positief effect op gehechtheid	Literatuur wijst overwegend op negatief effect op gehechtheid	Onduidelijkheid in de literatuur over effect op gehechtheid
Pleegouder-/ pleeggezinfactoren		
Positieve, sensitieve opvoedingsstijl pleegouders [10-15]	Traumatische ervaringen tijdens jeugd pleegouders [16]	Aantal pleegkinderen in pleeggezin [12, 14, 15, 17]
Motivatie pleegouders: het vergroten van het gezin [18]	Pleegouders zelf onveilig gehecht [9, 17]	Opvoedingsstress [11, 16]
Motivatie: de wens om een positief verschil te maken verhoogde de kans op een veilige gehechtheid [18]	Motivatie: religieuze redenen [15, 18]	Bestand- of netwerkpleeggezin [19, 20]
	Motivatie: vervangen van een kind dat het huis verliet [15, 18]	Sociale steun pleegouders [16]
Plaatsingseigenschappen		
	Aantal eerdere plaatsingen pleegkinderen, maar enkel kort nadat de plaatsing begon [12]	Duur van de plaatsing [10, 11, 13, 20, 21]

Literatuur wijst overwegend op positief effect op gehechtheid	Literatuur wijst overwegend op negatief effect op gehechtheid	Onduidelijkheid in de literatuur over effect op gehechtheid
Ouder- en thuisomgevingsfactoren		
		Psychische problemen ouders [10, 12]
		Fysiek, seksueel of emotioneel misbruik voor plaatsing [11, 12, 19]
Kindfactoren		
	Pleegkinderen met veel negatieve emoties en verlegenheid [10]	Geslacht pleegkind [11-13, 22]
	Medische problemen pleegkinderen [18]	Contact met ouders [12, 14]
		Leeftijd pleegkind [12, 14, 21, 22]
		Leeftijd pleegkind bij plaatsing [9-11, 17, 19, 21, 22]

Wat is belangrijk om mee te nemen naar de praktijk?

1. Een aantal pleegouderfactoren bleken gerelateerd aan de gehechtheid. Het is dan ook erg belangrijk om pleegouders te ondersteunen in het positief en sensitief opvoeden van hun pleegkind. Daarnaast is het belangrijk om de motivatie van pleegouders goed in te schatten. Tijdens screening moet aandacht besteed worden aan gehechtheid van pleegouders en aan trauma's uit hun verleden
2. Kinderen zijn gebaat bij stabiele gehechtheidsrelaties met een handvol vaste personen. Dat betekent voor de praktijk het zoveel mogelijk in stand houden van opgebouwde gehechtheidsrelaties, het voorkomen van nieuwe overplaatsingen en het zo laag mogelijk houden van het aantal overplaatsingen. Alleen wanneer er stabiele relaties worden geboden kan het kind vooruitgang boeken wat betreft gehechtheid.
3. Veel pleegkinderen tonen het niet wanneer ze van streek zijn, waardoor dit voor pleegouders moeilijk op te merken is. Ze bieden dus geen steun terwijl het kind dit wel nodig heeft. Het is dus van belang als pleegouder alert te zijn voor kleine signalen van het kind en hier sensitief op in te gaan.
4. Sommige pleegkinderen tonen geen reactie (vb. huilen, naar pleegouder toe gaan) wanneer ze zich bezeeren. Het is belangrijk dat pleegouders wel opmerken dat het kind zich bezeert en hierop reageren, zodat het kind leert dat deze pleegouders te vertrouwen zijn en het pleegkind hierop kan terugvallen.
5. Enkele pleegkinderen gaan tijdens spel 'au-momentjes' vertonen, waarbij ze spelen dat ze pijn hebben. Ook hier mag door de pleegouders sensitief op gereageerd worden, het kind leert zo via spel dat de pleegouders er zijn wanneer het zich bezeert.

6. Het is belangrijk om fijne momenten samen met het kind te beleven, vb. tijdens spelletjes. In een aangename sfeer kunnen pleegouders en kinderen elkaar beter leren kennen. Het is van belang daarbij rekening te houden met wat het kind wil en het tempo van het kind, zeker bij fysieke spelletjes.
7. Sommige kinderen vertonen erg veel controlerend gedrag, wat de relatievorming kan bemoeilijken. Hier kan een evenwicht gezocht worden tussen het kind de leiding laten nemen tijdens spelmomenten, maar de pleegouders de leiding laten nemen tijdens het dagelijks leven.

Alle pleegzorgdiensten bieden Video-feedback Intervention to Promote Positive Parenting and Sensitive Discipline (VIPP-FC) en/of Basic Trust aan. Beide interventies maken gebruik van video-feedback om op die manier de hechting te bevorderen. VIPP-FC kan ook preventief, wanneer er geen vermoeden is van een hechtingsproblematiek, ingezet worden.

Gebaseerd op West, D., Vanderfaellie, J., Van Hove, L., Gypen, L., & Van Holen, F. (2020). Attachment in family foster care: Literature review of associated characteristics. *Developmental Child Welfare*, 2516103220915624.

Bronnenlijst

1. Van den Bergh, P. and A. Weterings, *Schoenmakers (2010). Gehechtheid en loyaliteit*. PM van den Bergh & AM Weterings (red.), *Pleegzorg in Perspectief: Ontwikkelingen in theorie en praktijk*: p. 38-56.
2. Morisset, C.E., et al., *Environmental influences on early language development: The context of social risk*. *Development and Psychopathology*, 1990. 2(2): p. 127-149.
3. Belsky, J. and R.P. Fearon, *Infant–mother attachment security, contextual risk, and early development: A moderational analysis*. *Development and psychopathology*, 2002. 14 (2): p. 293-310.
4. Stone, N.M. and S.F. Stone, *The prediction of successful foster placement*. *Social Casework*, 1983. 64(1): p. 11-17.
5. Van den Dries, L., et al., *Fostering security? A meta-analysis of attachment in adopted children*. *Children and youth services review*, 2009. 31(3): p. 410-421.
6. Schofield, G. and M. Beek, *Providing a secure base: Parenting children in long-term foster family care*. *Attachment & human development*, 2005. 7(1): p. 3-26.
7. Crittenden, P.M., *Attachment and psychopathology*. *Attachment theory: Social, developmental, and clinical perspectives*, 1995: p. 367-406.
8. Stovall, K.C. and M. Dozier, *Infants in foster care: An attachment theory perspective*. *Adoption Quarterly*, 1998. 2(1): p. 55-88.
9. STOVALL–McCLOUGH, K.C. and M. Dozier, *Forming attachments in foster care: Infant attachment behaviors during the first 2 months of placement*. *Development and psychopathology*, 2004. 16(2): p. 253-271.
10. Bovenschen, I., et al., *Foster children's attachment behavior and representation: Influence of children's pre-placement experiences and foster caregiver's sensitivity*. *Child Abuse & Neglect*, 2016. 51: p. 323-335.
11. Gabler, S., et al., *Foster children's attachment security and behavior problems in the first six months of placement: Associations with foster parents' stress and sensitivity*. *Attachment & human development*, 2014. 16(5): p. 479-498.
12. Lang, K., et al., *Foster children's attachment security in the first year after placement: A longitudinal study of predictors*. *Early Childhood Research Quarterly*, 2016. 36: p. 269-280.
13. Oosterman, M. and C. Schuengel, *Attachment in foster children associated with caregivers' sensitivity and behavioral problems*. *Infant Mental Health Journal: Official Publication of The World Association for Infant Mental Health*, 2008. 29(6): p. 609-623.
14. Ponciano, L., *Attachment in foster care: The role of maternal sensitivity, adoption, and foster mother experience*. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 2010. 27(2): p. 97-114.
15. Quiroga, M.G. and C. Hamilton-Giachritsis, *The crucial role of the micro caregiving environment: Factors associated with attachment styles in alternative care in Chile*. *Child abuse & neglect*, 2017. 70: p. 169-179.
16. Cole, S.A., *Infants in foster care: Relational and environmental factors affecting attachment*. *Journal of reproductive and infant psychology*, 2005. 23(1): p. 43-61.
17. Dozier, M., et al., *Attachment for infants in foster care: The role of caregiver state of mind*. *Child development*, 2001. 72(5): p. 1467-1477.
18. Cole, S.A., *Building secure relationships: Attachment in kin and unrelated foster caregiver–infant relationships*. *Families in Society*, 2006. 87(4): p. 497-508.
19. Tarren-Sweeney, M., *Retrospective and concurrent predictors of the mental health of children in care*. *Children and youth services review*, 2008. 30(1): p. 1-25.
20. Cole, S.A., *Foster caregiver motivation and infant attachment: How do reasons for fostering affect relationships?* *Child and Adolescent Social Work Journal*, 2005. 22(5-6): p. 441-457.
21. De Schipper, J.C., M. Oosterman, and C. Schuengel, *Temperament, disordered attachment, and parental sensitivity in foster care: differential findings on attachment security for shy children*. *Attachment & human development*, 2012. 14(4): p. 349-365.
22. Bernier, A., J.P. Ackerman, and K.C. Stovall-McClough, *Predicting the quality of attachment relationships in foster care dyads from infants' initial behaviors upon placement*. *Infant behavior and development*, 2004. 27(3): p. 366-381.